

ת"פ (תל אביב) 20656-10-23 - אריה קרן נ' מדינת ישראל - המשرد להגנת הסביבה

ת"פ (תל-אביב-יפו) 20656-10-23 - אריה קרן נ' מדינת ישראל - המשרד להגנת הסביבהשלום תל-אביב-יפו
ת"פ (תל-אביב-יפו) 20656-10-23

אריה קרן

נגד

מדינת ישראל - המשרד להגנת הסביבה

באמצעות ב"כ עו"ד אבירן אסבן

בית משפט השלום בתל-אביב-יפו -יפו

[01.07.2024]

לפני כבוד השופטת ענת יהב

החלטה

לפני בקשה לחייב את המשיבה בפסיקת הוצאות הגנה לפי סעיף 80 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין"), כך שיהא עליה לפצות את הנאשם בסכום כספי לו הוא עותר בסך 800 ₪.

1. כללי:

על המבקש הוטלה הודעת תשלום קנס, אותה סירב לשלם. תחת זאת, הגיש בקשה להישפט ובגינה, ביום 15.10.2023 הוגש נגדו כתב אישום המייחס לו עבירה של איסור לכלוך והשלכת פסולת, לפי סעיפים 2,4 ו-13(ב)(1) לחוק שמירת הניקיון, התשמ"ד-1984, יחד עם פרט 5 בתוספת לצו סדר הדין הפלילי (עבירות קנס-שמירת הניקיון), תש"ס-2000.

על פי עובדות כתב האישום, במועד הרלוונטי, ביום 1.2.2023 בשעה 13:16 לערך, נהג הנאשם ברכב שנמצא בבעלותו של אחר, כאשר בחניון TLV ברחוב החשמונאים בתל אביב, הושלכה מחלון הרכב פסולת מסוג כוס חד פעמית אל עבר הכביש.

ביום 14.1.2024 הגיש המבקש בקשה לביטול כתב אישום ולחילופין ביקש לקבל לידי חומרי חקירה הנוגעים לפרטי הכשרתו של נאמן הניקיון. בבקשתו, פירט אודות הפגמים שנפלו בהודעת הקנס שהוטלה עליו; חוסר בהירות במקום בו בוצעה העבירה; אי קיום חובת התייעוד; העדר ראיות לכך שהמבקש הוא שנהג ברכב; העדר פרטים בכל הנוגע לנסיבות ביצוע העבירה; אי הבאת עד התביעה שערך את דו"ח.

ביום 28.1.2024 התקיים דיון אשר במסגרתו אישר המבקש, כי הוא מחזיק ומשתמש יחיד ברכב, הסכים אף שנוהג להימצא במקום זה במסגרת עבודתו ואולם כפר בנוכחותו במקום במועד המצוין בכתב האישום ובכך שהשליך פסולת מרכבו. עוד חזר על טענותיו בבקשתו לביטול כתב האישום. משכך, נקבע התיק לשמיעת ראיות שבסיומו אף תינתן החלטה בנוגע לכלל הטענות שהועלו על ידו. לדיון ההוכחות היה על המאשימה לזמן את עד התביעה היחיד מטעמה, נאמן הניקיון.

ביום 1.2.2024 הודיעה המשיבה בכתב לבית המשפט כי לאחר שלא עלה בידה להביא את העד היחיד לדיון ההוכחות שקלה מחדש את כלל הנתונים והיא מבקשת לחזור בה מכתב האישום בהסכמת המבקש בהתאם לסעיף 94 (ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982.

2. הבקשה ותגובת המשיבה:

ביום 9.5.2024 הגיש המבקש את בקשתו לתשלום פיצויים. בבקשה פירט כי נוכח ביטול כתב האישום בשלב בו בוטל, נדרש להקדיש זמן לצורך כתיבת הבקשה לביטול כתב האישום ופעם נוספת לצורך התייצבות לדיון, מה שגרם להפסד יום עבודה ששווי 800 ₪ (לראיה הגיש המבקש תלוש משכורת חודשית). כאן המקום לציין כי המבקש איננו מיוצג על ידי עורך דין ואת הגנתו ניהל בעצמו.

לטעמו, בטרם הגשת כתב האישום היה על המשיבה לתת משקל לכלל טענותיו בנוגע למחדלים שהתקיימו בכל הנוגע לניסוח הודעת התשלום וניסוח כתב האישום ומאחר שלא עשתה כך, היה עליה לקבל את טענותיו כשהגיש את הבקשה לביטול כתב האישום ושטח את טענותיו. עוד הוסיף, כי בקשת המאשימה (כפי שנרשמה בפרוטוקול הדיון מיום 28.1.2024) להטלת כפל קנס אינה ראויה ומטרתה להלך אימים על המבקש. לפיכך, עתר המבקש לפסיקת פיצוי בסך 800 ₪ בגין יום העבודה שהפסיד בהתייצבותו לדיון.

ביום 23.5.2024 הגישה המשיבה את תגובתה, שם, ביקשה לדחות את בקשת המבקש לפסיקת פיצויים. בתגובתה ציינה כי החלטתה לבטל את כתב האישום, התקבלה לאחר שפנתה לעד התביעה (נאמן הניקיון) לזמנו לדיון ההוכחות ונדע לה כי לא יוכל להתייצב למתן עדותו. בהקשר זה אף ציינה כי מאחר ועד התביעה מבצע את עבודתו בהתנדבות, המשמעות של זימונו בצו הבאה היא בזבוז משאבי התביעה.

בנוסף פירטה המשיבה כי אין מקום לפסיקת פיצויים כאשר מדובר בהליך של ברירת משפט, שכן כתב האישום אינו נכפה על המבקש. עוד הפנה התובע למסגרת הנורמטיבית של סעיף 80 לחוק העונשין ופירט; שבכל הנוגע לתשתית הראייתית, המשיבה הסתמכה על עדותו של נאמן הניקיון שהקימה סיכוי סביר להרשעת הנאשם. באשר לנסיבות המצדיקות הגשת כתב אישום, הפנה לכך שעניינו של המבקש לא שונה משאר התיקים המוגשים לבתי המשפט ומסתמכים על דו"ח נאמן, מפקח או שוטר; עוד הפנה לכך שביטול כתב האישום התבקש בהסכמת הנאשם ומשכך שונה מהליך שמסתיים בזיכוי מלא או חלקי לאחר קביעות של בית המשפט; על כן פרק הזמן שחלף (כיומיים) ממועד הדיון שהתקיים למועד הגשת הבקשה לביטול כתב האישום יש משמעות בנוגע לדחיית בקשת המבקש.

לאחר קבלת תגובת המשיבה, ניתנה החלטה כי הצדדים יודיעו לבית המשפט האם ניתן להסתפק בטיעוניהם בכתב. בעקבות זאת, המאשימה הודיעה כי לא עולה הצורך בדיון וביום 9.6.2024, הגיש המבקש הודעתו שכללה אף תשובה לתגובת המאשימה ובה התייחס תחילה לכך שככל שנאמן הניקיון לא יכול היה להתייבב לדיון שנקבע לשמיעת הראיות אזי היה מסכים לקבוע דיון הוכחות נוסף אליו יתייבב העד. עוד הפנה טענותיו כלפי התנהלות המשרד לאיכות הסביבה שבחר להגיש הודעות קנס בשיטת מצליח כשבבסיס ההודעה ישנו דו"ח של נאמן ניקיון לאקוני שאינו עומד בדרישות החוק.

3. דיון והכרעה:

א. המסגרת הנורמטיבית

סעיף 80(א) לחוק העונשין מקנה לנאשם שזוכה או שכתב האישום כנגדו בוטל, זכות לעתור לבית המשפט לקבלת פיצויים והוצאות:

"משפט שנפתח שלא דרך קובלנה וראה בית המשפט שלא היה יסוד לאשמה, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות שלא היה יסוד להאשמה, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות זאת, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו או מאסרו בשל האשמה שממנה זוכה, או בשל אישום שבוטל לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 בסכום שייראה לבית המשפט".

יחד עם זאת, זכות זו, המוענקת לנאשמים, היא זכות יחסית המאזנת בין ההשלכות הקשות על כבוד האדם, חירותו ושמו הטוב לבין החשיבות הציבורית למלחמה בפשע. האיזון נמצא בכך שנקבע כי לא כל זיכוי יזכה בפיצוי. הפיצוי יוענק אך ורק מקום בו לא היה נכון להעמיד לדין לכתחילה, או בהתקיים נסיבות מיוחדות אחרות, המצדיקות פיצוי. הסכום מוגבל בתקנות, ובית המשפט אף מוסמך להעניק, לפי שיקול דעתו, פיצוי חלקי (ראו ע"פ 1325/19 פלוני נ' מדינת ישראל (19.1.2020) וכן ע"פ 1986/22 רבינוביץ' נ' מדינת ישראל (15.11.2022) להלן: "עניין רבינוביץ"). ראשית ובטרם אתייחס לעילות שנקבעו בחוק, אעיר כי טענת המשיבה לפיה, בהליכים שבהם מוגש כתב אישום לאחר בקשתו של הנאשם להישפט לא ניתן לפסוק פיצויים, אינה נכונה ודינה להידחות. בקשות שכאלו מוגשות לבתי המשפט גם בתיקים של ברירת משפט, ראו לדוגמה: רע"פ 4671/13 אמיר סלע עו"ד נ' עיריית תל אביב (10.9.2013); וכן עניין רבינוביץ).

ב. עילת היעדר היסוד להאשמה'

בכדי לבסס עילה זו, יש לבחון באופן אובייקטיבי האם התשתית הראייתית שהונחה בפני התביעה הקימה "סיכוי סביר להרשעה", הרף שנקבע ביחס למבחן זה הוא שיש צורך להוכיח כי מדובר במצבים חריגים במיוחד של זדון, חוסר תום לב, רשלנות חמורה או אי סבירות מהותית ובולטת (ראו ע"פ 5097/10 בוגנים נ' מדינת ישראל (15.1.2013)). כדי להיכנס לקטגוריה זו, יש צורך להוכיח כי כתב האישום הוגש מבלי שהיה לו כל בסיס כלשהו או בסיס רעוע. עוד נקבע ביחס לעילה זו, כי בחינת שיקול דעת התביעה לא תיעשה 'בדיעבד' אלא יש לבחון אותה במועד הרלוונטי לקבלתה (ראו ע"פ 4466/98 דבש נ' מדינת ישראל (22.01.2002) (להלן: "עניין דבש"). עילה זו הינה מתוחמת, צרה ודווקנית ולא די בחוסר סבירות סתם, אלא מצב קיצוני של 'אי סבירות בולטת' (ע"פ 5205/04 גואטה נ' מדינת ישראל (03.07.2007)). עוד נקבע בקשר לעילה זו כי היא נגזרת, בין היתר, מגישת בית המשפט לעניין מרחב שיקול דעת רשויות התביעה לבחינת הראיות ולכן, בדרך כלל, התערבות בית המשפט בשיקול דעת זה תהא מצומצמת מאוד ותתאפשר רק מקום שבו ההעמדה לדין בגין ראיות אלו הייתה בלתי סבירה בעליל ובאופן קיצוני. עוד לעניין זה יש להפנות לבג"צ 6781/96 אהוד אולמרט נ' היועץ המשפטי לממשלה (05.11.1996), שם הודגש כי יש לשמור על החיץ שבין ביקורת לבין המרת שיקול דעת המדינה ובכך יהא בית המשפט מתפקד כ'יועץ משפטי על' או 'שופט חוקר'.

במקרה שבפניי, כתב האישום התבסס כל כולו על הודעת עד תביעה יחיד- נאמן הניקיון, מר אליהו פרחי, אשר רשם דוח במועד שראה את המקרה עליו דיווח. הנאמן נרשם כעד תביעה, ציין בדוח את מספר הרכב, תיאורו ומיקומו (על אף שהנאשם ציין שאין מקום מפורט) ותיאר את מקרה השלכת הפסולת. הנאשם בדיון ואף בכתובים קשר עצמו לרכב וציין כי הוא מחזיק בו ונוהג עליו לבדו וכן ציין שהוא נמצא, עובד ומחנה את רכבו בחניון המתואר. לפיכך, רק לאחר שהעד היה מעיד וככל כתב האישום אשר עניינו גרסה אל מול אחרת היה צורך לקבוע ממצאים. כאן יודגש, כי בהודעות קנס מן הסוג הזה, הראיות נשענות על עד תביעה אחד בדרך כלל. מכל האמור, לא מצאתי כל בסיס לקבוע שהנאשם זכאי לפיצויים מכוח עילה זו, שכן היא שמורה למקרים חריגים אותם ציינה הפסיקה.

ג. 'נסיבות אחרות המצדיקות מתן פיצוי'

בהתקיים יסוד להאשמה, יש לבחון אם מתקיימות "נסיבות אחרות", המצדיקות הענקת פיצוי לנאשם שזוכה (במקרה שלנו, הסכים לחזרה מאישום), פיצוי מלא או חלקי. מדובר בעילה עמומה שלשם סיוע בהכוונת שיקול הדעת, הותוו בפסיקה שלוש קטגוריות: נסיבות הנוגעות לאופן ניהולו של ההליך המשפטי עצמו, כגון משכו של ההליך המשפטי ואורך תקופת המעצר; נסיבות הקשורות לטיב זיכוי של הנאשם; נסיבותיו האישיות של הנאשם (ראו קביעות בפרשת בוגנים וכן בעניין דבש שנזכרו לעיל).

במסגרת עילה זו על בית המשפט להפעיל את סמכותו באופן נרחב תוך בחינה על ההליך כולו, במבט על ובצורה כוללת, בשים לב לזכויות חוקתיות בסיסיות שעוגנו בחוק יסוד כבוד האדם וחירותו. במסגרת כך, עליו לבחון את הנזקים האישיים שנגרמו לנאשם ואת היקפם בגין ההליך והימשכותו כמו גם את הפגיעה בזכויותיו החוקתיות של הנאשם והעובדה שיש לאזן את הפגיעה לגביו עם כך שהעמדתו בהליך פלילי אינו דבר של מה בכך עבורו והוא משפיע על שגרת יומו. מאידך, יש לבחון את האפקט שיש בשימוש בעילה זו על שיקולים ציבוריים שעניינם הוא העמדת אדם שנאספו נגדו ראיות מספיקות וזאת ללא שתיווצר הרתעת יתר על רשות התביעה (ע"פ 11024/02 מנצור נ' מדינת ישראל).

בחינת הנזק או ה'עוול' שנגרם לנאשם אינה רק שלילה של זכות חוקתית יסודית אלא בחינת של הנזקים שנגרמו ואשר הינם מעבר לנזקים הטבעיים מעצם קיומו של הליך פלילי. ההחלטה לגבי איזון בין שיפוי הניזוק לאי הרתעת התביעה צריך שתבחן את התנהלותה של רשות התביעה ומכלול שיקולים נוסף שיש בו כדי להצביע על אותן הנסיבות (ראו למשל ע"פ 1382/00 בן ארויה נ' מדינת ישראל, או ע"פ 7826/96 רייש נ' מדינת ישראל (08.05.1997)). בעניין זה נקבע בפסיקה, כי המבחן הוא, האם הנאשם סבל נזקים קשים במיוחד אשר חורגים ממידת הסבל והנזק הרגילה (ראו ע"פ 9006/20 זיאד חסני ג'בר נ' מדינת ישראל (19.1.2022)).

בעניינינו, המאשימה חזרה בה מכתב האישום בהסכמת הנאשם, מיד לאחר שהבינה שיקשה עליה להביא את עד התביעה היחיד שלה להוכחת אשמתו של הנאשם ועשתה כך על אתר, יומיים לאחר הכפירה וללא שביקשה דחייה נוספת לצורך כך. משפטו של המבקש לא התנהל או נמשך שלא לצורך, למעט התייצבותו לדיון ההקראה; כתב האישום הוגש ביום 15.10.2023 ובוטל בהסכמת הצדדים ביום 1.2.2024. במסגרת ההליך הגיש המבקש בקשה לביטול כתב אישום, שנדונה במהלך דיון ההקראה- דיון יחיד שהתקיים, שם טען למחדלים שהתקיימו הן בהודעת הקנס והן בניסוח כתב האישום, אלא שלאור דבריו- שהוא המחזיק ברכב ונמצא באופן תדיר באזור שם נצפה ותועד בדוח- לא ניתן היה להכריע בטענות קודם לשמיעת עד התביעה. לפיכך, נקבע התיק לשמיעת הוכחות (לעניין פסיקה הקובעת לגבי השפעת מחדלי חקירה אותם יש לבחון בהתחשב במכלול הראיות, כאשר אלו לא יביאו בהכרח לזיכויו של נאשם, ראו רע"פ 3894/18 בוריס קפלן נ' מדינת ישראל (13.6.2018)).

מכל המתואר, לא ניתן לקבוע כי ההחלטה בדבר ניהול ההליך אינה סבירה, שכן ניהול ההליך, כפי שפורט, אינו חורג מעקרון המידתיות ועל כן לא מצאתי בנסיבות אלו להיעתר לבקשת המבקש אף מכוחה של עילה זו. לעניין אופי הזיכוי צוין שמדובר בחזרה מכתב אישום בהסכמה לאחר דיון ראשון ובעניין נסיבותיו האישיות, אלו לא הורחבו, למעט גילו של הנאשם- 76 והעובדה שהחליט להילחם על חפותו.

ד. סיכומי של דבר

מכל האמור, לא מצאתי כי קיימת עילה כלשהי להטלת פיצויים על המדינה, זאת על אף שדרישת המבקש אינה גבוהה, שהרי היא אינה עומדת בדרישות הפסיקה והחוק והתנהלות המדינה מולו הייתה עניינית, מהירה ומאוזנת, לא ביקשה למתוח את ההליך ואפילו לא להורות על הבאת העד ובכך להאריך את סבלו של המבקש, אלא ביקשה לחזור בה מכתב האישום.

לפיכך, אני דוחה את הבקשה.

המזכירות תעביר החלטתי לצדדים.

ניתנה היום, בכ"ה סיוון תשפ"ד, ב'01 יולי 2024, בהעדר הצדדים.